

Møteprotokoll

Bispemøtet 13.-14.mai 2025

Møtedato:	13.-14.05.2025
Møtested:	SIXA konferansesenter 13.mai og Oslo bispegård 14.mai
Arkivsak:	23/03953
Til stede:	Olav Fykse Tveit – preses Stein Reinertsen – Agder og Telemark biskop /visepreses Olav Øygard – Nord-Hålogaland biskop Herborg Finnset – Nidaros biskop Jan Otto Myrseth – Tunsberg biskop Anne Lise Ådnøy – Stavanger biskop Kari Alvsvåg – Borg biskop Ole Kristian Bonden – Hamar biskop Ragnhild Jepsen – Bjørgvin biskop Svein Valle –Sør-Hålogaland biskop Sunniva Gylver – Oslo biskop
Møtende varamedlemmer:	Grethe Lystad Johnsen - domprost
Forfall:	Ingeborg Midttømme – Møre biskop
Andre:	Helge Nylenna – teologisk rådgiver – alle saker Silje Kivle Andreassen – teologisk rådgiver – 17 og 23 Inger Anne Naterstad – teologisk rådgiver – 17 Berit Hagen Agøy – seniorrådgiver religionsdialog – sak 17 Gunnhild Nordgaard Hermstad – rådgiver gudstjenesteliv og liturgi - sakene 21 og 22 Mathias Gillebo – seniorrådgiver kirkemusikk og kultur – sakene 21 og 22 Per Kristian Aschim – fagsjef Spir – sak 23 Randi Tjernæs – studieleder diakoni VID – sak 23 Jan Rune Fagermoen – assisterende direktør KR – sak 19.9 Andreas Henriksen Aarflot – leder juridisk seksjon – sak 19.9 Alle medarbeiderne i den nye felles avdelingen for Bispemøtet og Kirkerådet møtte biskopene til orientering om avdelingens arbeid og drøfting av samarbeid og prioriteringer (sak 24/25).
Protokollfører:	Elise Sandnes – generalsekretær Bispemøtet

SAKSLISTE

17/25	Godkjenning av innkalling og saksliste
18/25	Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 14 1. ledd
19/25	Referat- og orienteringssaker
20/25	Den norske kirke i møte med jødedom og jøder - kompetanseutvikling i bispedømmene
21/25	Gjennomgang av liturgiske ordninger
22/25	Dåp, konfirmasjon og nattverd i særskilte situasjoner
23/25	Egnethet for vigsling - underveissamtale med arbeidsgruppe
24/25	Ny felles avdeling for Bispemøtet og Kirkerådet
25/25	Eventuelt

17/25 Godkjenning av innkalling og saksliste

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	13.05.2025	17/25

Sammendrag

Saksliste og tidsplan er drøftet i Bispemøtets arbeidsutvalg 23.april.

Bispemøtet vedtak:

Innkalling og saksliste godkjennes.

Uttalelse om situasjonen i Gaza føyes til sakslisten – sak 25/25.

18/25 Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 14 1. ledd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	13.05.2025	18/25

Sammendrag

Biskoper og sekretariatet hadde meldt inn saker til drøfting.

Bispemøtet vedtak:

Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker drøftet.

19/25 Referat- og orienteringssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	13.05.2025	19/25

Sammendrag

1. Protokoll Bispemøtets arbeidsutvalg 23.04.2025
2. Protokoll Fagråd for arbeidsveiledning - FABV januar 2025
3. Protokoll Kirkerådet 20.03.2025
4. Protokoll Nemnd for gudstjenesteliv 24.02.2025
5. Protokoll Teologisk Nemd 28.-29.november 2024
6. Referat fra Sentralt etterutdanningsutvalg 310325
7. Årsrapport Bispemøtet 2024
8. Årsrapport ABV 2024 med sideblikk på 2023
9. NOU 5/25 Ny kulturmiljølov
orientering ved Jan Rune Fagermoen og Andreas Henriksen Aarflot

Bispemøtet vedtak:

Sakene tas til orientering

20/25 Den norske kirke i møte med jødedom og jøder - kompetanseutvikling i bispedømmene

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	13.05.2025	20/25

Sammendrag

Som en del av oppfølgingen etter utredningen Den norske kirke i møte med jødedom og jøder har det våren 2025 vært gjennomført et kurslederkurs på Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo. Formålet med kurset har vært å utruste kirkelige tilsatte til

selv å kunne kurse tilsatte i Den norske kirke i sentrale deler av utredningen. Det er særlig bibelbruk, formidling og forkynnelse som har vært tematisert på kurset.

For å legge til rette for en nokså lik tilnærming til kursing rundt om i bispedømmene, vurderes det som hensiktsmessig at biskopene samtaler om hvordan dette følges opp videre i bispedømmene. Kursingen må naturlig ta høyde for økonomi, geografi og andre faktorer som påvirker arbeid i bispedømmene.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet har samtalt om videre oppfølging av utredningen om Den norske kirke i møte med jødedom og jøder, og biskopene vil påse at videre kursing av tilsatte i sine respektive bispedømmer følges opp i tråd med det som ble drøftet på møtet.

Læringsmål for kurslederkurset på TF videreføres som læringsmål for kursing i bispedømmene

- kunnskap om jødedom og om jødisk historie i eget bispedømme
- kunnskap om ulike forståelser av begrepene antisemittisme, antijudaisme og erstatningsteologi
- kunnskap om antijødiske motiver og mønstre i kirkelige praksiser historisk og aktuelt

Bispemøtet ber sekretariatet om snarest å sende ut orientering om rammer for kursing i bispedømmene, alternativer for gjennomføring (prosti- eller stiftssamling, digitalt eller fysisk) og orientering om ressursmateriell som vil bli utarbeidet.

21/25 Gjennomgang av liturgiske ordninger

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	13.05.2025	21/25

Sammendrag

Kirkerådets og Bispemøtets sekretariat har hatt en gjennomgang av Den norske kirkes liturgier med hensyn til hvilke ordninger som har fått nye vedtak de senere årene, hvilke ordninger det er vedtatt liturgisaker for og hvilke ordninger som ikke er blitt behandlet.

Denne saken går først igjennom de siste årenes liturgisaker, både de som er vedtatt i Kirkemøtet og de som nå pågår. Etter denne gjennomgangen fremstilles forslag om å vedta liturgisak for noen flere av ordningene i tilknytning til det pågående arbeidet med vigsling og gravferd.

Til slutt legger saken frem et forslag om å omgjøre status for en del eldre ordninger til liturgisk ressursmateriell. Dette gjelder de gudstjenestene i Gudstjenestebokens

punkt III og IV som ikke har fått nye vedtak, samt ordningene «Omsorg for døende» og «Konfirmantjubiläum».

Kirkerådet gjorde i februar 2025 tilsvarende vedtak (KR 13/25).

Bispemøtet vedtak:

1. Bispemøtet ber om at det igangsettes en liturgisak etter kapittel tre for følgende ordninger:
  - Fremstilling med forbønn
  - Grunnsteinsnedleggelse
  - Gjenåpning av kirke
  - Kirkejubiläum
  - Båreandakt
  - Gravferd på havet
2. Bispemøtet ber om at det igangsettes en liturgisak etter kapittel to der de gudstjenestene i Gudstjenestebokens punkt III og IV som ikke har fått nye vedtak (slik skjærtorsdag, langfredag og påskenatt har fått), samt ordningene «Omsorg for døende» og «Konfirmantjubiläum», får status som ressursmaterieil.

22/25 D p, konfirmasjon og nattverd i særskilte situasjoner

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	13.05.2025	22/25

Sammendrag

På bakgrunn av vedtak i Kirkerådet og Bispemøtet (KR 65/23, BM 35/23) har Nemnd for gudstjenesteliv utarbeidet en oppdatert ordning for «Nattverd hos en syk – soknebud» og nye ordninger for dåp, konfirmasjon i særskilte situasjoner (NFG 34/24, NFG 35/24).

Denne saken redegjør for de tre ulike ordningene og de endringer som er gjort fra tidligere ordning for soknebud og hovedliturgiene for dåp og nattverd.

I saken blir det også foreslått at benevningen «Nattverd hos en syk – soknebud» endres til «Nattverd i særskilte situasjoner – soknebud».

Til slutt i saken blir det også anbefalt at ordningene for dåp og konfirmasjon i særskilte situasjoner f r en enklere behandling enn vedtaket i liturgisaken legger opp til. Dette er fordi disse ordningene ikke er å forstå som nye ordninger (jf. reglenes  1), men tilpasninger av allerede vedtatte hovedliturgier.

Bispemøtet vedtak:

1. Bispemøtet har ingen læremessige innvendinger til den oppdaterte ordningen av «Nattverd hos en syk – soknebud».

Bispemøtet støtter at den oppdaterte ordningen får navnet «Nattverd i særskilte situasjoner – soknebud».

Av merknader til den videre behandling ber Bispemøtet om at formuleringen i rubrikk 1 endres redaksjonelt, at det presiseres at Agnus Dei både kan leses og synges, og at rekkefølgen på alternativene til tilsigelsesord endres. Bispemøtet ber om at formulering av tilsigelsesord alternativ 2 kommer tilbake til behandling.

2. Bispemøtet har ingen læremessige innvendinger til ordningene «Dåp i særskilte situasjoner» og «Konfirmasjon i særskilte situasjoner».

Av merknader til den videre behandlingen ber Bispemøtet om at liturgi for dåp i særskilte situasjoner i det videre ses i sammenheng med liturgi for nøddåp og samisk liturgi for hjemmedåp. Liturgien for dåp tilpasses slik at dåpskandidaten kan stilles spørsmål om å bekjenne troen. Bønnen under punkt 7 skal være lik samme bønn i ordinær dåpsliturgi.

Bispemøtet ber videre om at Den aronittiske velsignelsen benyttes som normalordning i ordningene for dåp og konfirmasjon.

3. Bispemøtet ber om at ordningene saksbehandles etter kapittel 3 i Regler for saksbehandling i liturgisaker.

23/25 Egnethet for vigsling - underveissamtale med arbeidsgruppe

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	13.05.2025	23/25

Sammendrag

En arbeidsgruppe har siden høsten 2024 arbeidet med biskopens egnethetsvurdering av kandidater som søker vigsling til kirkelig tjeneste. Arbeidsgruppa er oppnevnt av Bispemøtet og har bestått av:

Jan Otto Myrseth, biskop i Tunsberg (leder)
Guro Margrethe Mollnes, rådgiver juridisk avdeling Kirkerådet
Randi Tjernæs, studieleder diakoni VID
Per Kristian Aschim, fagsjef i Spir
Sjur Atle Furuli, praksisleder TF
Astrid Sandsmark, førstelektor praktisk teologi og diakoni MF
Roald O. Eskildsen, sykehusprest / tidligere praksisleder MF
Silje Kivle Andreassen, teologisk rådgiver Bispemøtet (sekretær)

Fra mars 2025 ble Elisabet Yrwing Guthus, prost i Vestre Aker i Oslo, lagt til da det var behov for erfaring med å lede og samarbeide med arbeidstakere som er vigslet.

Målet for arbeidsgruppa er beskrevet i mandatet, og det er tredelt:

1. Biskopene har tydelige kriterier for vurdering av egnethet av kandidater som søker vigsling til kirkelig tjeneste
2. Programmet Veien til vigsling (VTV) bidrar til at biskopene har tilstrekkelig kjennskap til kandidatene, slik at de kan vurdere deres egnethet til vigslet tjeneste
3. Kandidater som søker VTV er kjent med kriteriene for egnethetsvurdering

Arbeidsgruppa ønsker å drøfte med biskopene sakene som er jobbet med fram til mai 2025. Sakene ble presentert i egne vedlegg.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet takker arbeidsgruppen for orienteringen og ber om at innspill fra samtalen tas med i det videre arbeidet.

24/25 Ny felles avdeling for Bispemøtet og Kirkerådet

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	13.05.2025	24/25

Sammendrag

Bispemøtet er orientert om omorganisering i Bispemøtet og Kirkerådets sekretariat som følge av nedbemanning. Det er fra 1.april etablert en ny felles avdeling for Bispemøtet og Kirkerådet.

Avdelingen vil forberede og følge opp saker til behandling i Bispemøtet, Kirkerådet, Kirkemøtet, Mellomkirkelig råd og Den norske kirkes ungdomsutvalg og Ungdommens Kirkemøte.

Det vises til oppdatert organisasjonskart for Bispemøtet og Kirkerådet på [kirken.no](https://kirken.no/kirkeradets-sekretariat): [Kirkerådets sekretariat - Kirkerådet](https://kirken.no/kirkeradets-sekretariat)

Biskopene møter den nye avdelingen 14.mai. Der vil det bli orientert om avdelingens arbeidsområder. Bispemøtet inviteres til en samtale om prioriteringer fremover:

- Hva er de største utfordringene i et femårs perspektiv?
Jf. strategi for Den norske kirke og utfordringsbildet som ble lagt frem for årets Kirkemøte.
- Hvordan prioriterer vi?
- Hvordan legge til rette for god samhandling mellom Bispemøtet / Kirkerådet og bispedømmene?

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet takker for presentasjonen av avdelingens arbeidsområder. Prioriterte arbeidsområder og samhandling mellom Kirkerådet og bispedømmene drøftet.

25/25 Uttalelse om Gaza

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Bispemøtet 2024 - 2027	13.05.2025	25/25

Sammendrag

Bispemøtet behandlet uttalelse om situasjonen i Gaza.

Bispemøtet vedtak:

Bispemøtet vedtar følgende uttalelse om situasjonen i Gaza:

Uttalelse fra Bispemøtet i Den norske kirke, 14. mai 2025

– *Salige er de som skaper fred (Matt 5,9)*

Alle mennesker er skapt i Guds bilde, og har den samme ukrenkelige verdi. Derfor kan vi ikke være tause når mennesker fratas sin menneskelighet. Vi er rystet av og fordømmer det vi ser utspille seg på Gaza. Vi hører våre palestinske trossøskens rop om at vi, som kirke, må stå opp mot de overgrep vi ser skje foran oss.

Verden synes å være ute av stand til å forhindre en humanitær katastrofe. Hjem, skoler, veier, vannforsyning og avløp er skutt i filler. Moskeer, kirker og sykehus bombes. Tilgangen på basale livsnødvendigheter er stoppet: Mat, rent vann, medisiner og helsehjelp. Konsekvensene er at livsvilkårene for de overlevende palestinerne ødelegges, slik at de ikke lenger kan bo i landet sitt. Traumene som blir påført barna, vil prege dem resten av livet. Den palestinske befolkningen fordrives aktivt fra sine hjem og sitt hjemland.

Den humanitære kollapsen er også en moralsk kollaps. Det internasjonale rettssystemet, som er satt til å verne mennesker og sikre menneskerettigheter, også under krig og okkupasjon, blir ignorert. Hamas brøt folkeretten med sitt brutale terrorangrep og gisseltaking, og fortsetter med det så lenge de ikke løslater gislene. Israelske myndigheter viser med sine brutale krigshandlinger, som så sterkt rammer sivilbefolkningen, forakt for krigens humanitærrett. Det store alvor i situasjonen kommer også til uttrykk i at Den internasjonale domstolen advarer mot faren for et pågående folkemord på Gaza, og har understreket alles ansvar for å forhindre at det

skjer. Det som nå utspiller seg, ødelegger ikke bare det palestinske folk og deres framtid, men undergraver også Israels moralske integritet og demokrati.

Når dette får foregå uten at noen griper inn, skapes inntrykket av at palestinere liv er mindre verdt enn andres. Vi kan ikke være tause i møte med en slik dehumanisering av våre medmennesker. Hvert eneste menneske som lider og dør på Gaza, Vestbredden og i Israel, er skapt med samme menneskeverd og er like elsket av Gud.

Det israelske og det palestinske folk har rett til å leve innenfor trygge grenser. Det blir ingen fred før alle som lever mellom Jordanelven og Middelhavet, i en eller to stater, har like rettigheter og samme mulighet til å leve i fred og trygghet.

Våpenhvilen må gjenopprettes, gislene må slippes fri, humanitære organisasjoner må få levere mat og medisiner til Gaza, og volden mot Vestbreddens palestinske befolkning må stoppes.

Det diplomatiske arbeidet for fred og rettferdighet må intensiveres. Vi ber den norske regjering, sammen med andre land, fortsette det arbeidet som gjøres for å stoppe det som skjer, og få i stand en rettferdig løsning som sikrer både palestinere og israelere en varig fred.

Nå er det også nødvendig å øke presset på den israelske regjering for å stoppe det som fremstår som intensjonell etnisk rensning. Alle legitime politiske og økonomiske virkemidler, samt ulike former for sanksjoner som ellers blir brukt i møte med brudd på internasjonal rett, må vurderes. Det er de politiske myndigheters oppgave og ansvar å vurdere og iverksette hva som er mest hensiktsmessige tiltak i en situasjon som denne.

Vi ser at det i større grad enn i andre væpnede konflikter benyttes et religiøst språk for å legitimere vold og krigshandlinger i Israel og Palestina. Vi tar avstand fra retorikk som forsvarer overgrep ved å henvise til Guds vilje. Vi oppfordrer andre kirker, i Norge og i andre land, til å uttrykke en tydelig fordømmelse av krigføringen på Gaza, og uttrykke solidaritet og sterk støtte til de palestinske kirker og det palestinske folk i denne situasjonen. Vi ber særlig Kirkenes Verdensråd fortsette å gjøre dette på vegne av alle medlemskirker. Vår kristne tro kan ikke brukes til direkte eller indirekte å begrunne støtte til den framferd mot den palestinske befolkning som den israelske regjering nå utviser.

Vi oppfordrer alle mennesker av god vilje til å gjøre det en kan i denne kritiske tiden, for at vi sammen kan ta vare på vår felles humanitet og humanitære verdier.

Som kirke ber vi for alle som er rammet av denne katastrofen, og for alle som har myndighet og ansvar. Be med oss:

Herre, gjør oss til redskap for din fred!